

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

--

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz I

Czas pracy 120 minut

ARKUSZ I

GRUDZIEŃ
ROK 2004

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi trzeba zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
5. Nie wolno używać korektora.
6. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
7. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
8. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
80 punktów.

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

W zadaniach 1-6 zakreśl jedną właściwą odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Konferencja założycielska ONZ w 1945 r. odbyła się w

- a) Nowym Jorku.
- b) Genewie.
- c) San Francisco.
- d) Waszyngtonie.

Zadanie 2. (1 pkt)

Podaj, ilu stałych członków zasiada w Radzie Bezpieczeństwa ONZ.

- a) 9
- b) 6
- c) 5
- d) 4

Zadanie 3. (1 pkt)

Najwyższa Izba Kontroli podlega

- a) Sejmowi.
- b) Senatowi.
- c) Prezydentowi.
- d) Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego.

Zadanie 4. (1 pkt)

Członkami Trybunału Stanu są

- a) Sędziowie powołani przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.
- b) Osoby powołane w równej części przez Sejm i Senat.
- c) Osoby powołane w równej części przez Sejm, Senat i Prezydenta.
- d) Osoby powołane przez Sejm spoza posłów i senatorów.

Zadanie 5. (1 pkt)

Prezesa Najwyższej Izby Kontroli powołuje na okres 6 lat

- a) Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.
- b) Prezydent za zgodą Sejmu.
- c) Sejm za zgodą Senatu.
- d) Senat za zgodą Sejmu.

Zadanie 6. (1 pkt)

Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia powołuje

- a) Minister Zdrowia.
- b) Prezydent na wniosek Prezesa Rady Ministrów.
- c) Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia.
- d) Prezes Rady Ministrów za zgodą Sejmu.

Zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując poniżej P (zdanie prawdziwe) lub F (zdanie fałszywe).

Zadanie 7. (2 pkt)

NATO

- Dokument o powstaniu NATO został podpisany 4.04.1949 r. w Waszyngtonie.
- Islandia, członek NATO, nie posiada regularnej armii.
- Na mocy układów paryskich do NATO przyjęto RFN w roku 1955.
- Od początku istnienia NATO, Kwatera Główna znajduje się w Londynie.
- Sekretarz Generalny NATO jest podległy w sprawach wojskowych Sekretarzowi Generalnemu ONZ.
- Nenri Spaak nigdy nie był Sekretarzem Generalnym NATO.

a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....   e) – .....   f) – .....

Zadanie 8. (2 pkt)

Polska po 1989 r.

- Przyrost naturalny w największych miastach Polski jest dodatni tylko dzięki migracji.
- Przez ostatnie 10 lat nie wzrosło zainteresowanie społeczeństwa hasłami partii populistycznych.
- Z dniem 1 maja 2004 r. Polacy mają nieograniczony dostęp do rynków pracy w Unii.
- Wraz ze wzrostem liczby afer wśród polityków spada zainteresowanie Polaków życiem politycznym.
- Polska jako pierwsza spośród 10 państw Europy Środkowo-Wschodniej złożyła wniosek o członkostwo w Unii Europejskiej.
- Pierwszym premierem po wyborach kontraktowych został Tadeusz Mazowiecki.

a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....   e) – .....   f) – .....

Zadanie 9. (2 pkt)

Polska w latach osiemdziesiątych.

- NSZZ Solidarność liczyła w apogeum swego rozkwitu 10 mln członków.
- Lech Wałęsa został laureatem Pokojowej Nagrody Nobla w 1983 roku.
- Za inicjatora obrad „Okrągłego Stołu” uważany jest Lech Wałęsa.
- Za symbol ustaleń związanych z „Okrągłym Stołem” uważana jest Magdalenka.
- Końcowe dokumenty obrad „Okrągłego Stołu” podpisano w kwietniu 1989 roku.
- Hasło tzw. „grubej kreski” dotyczyło rządów Waldemara Pawlaka.

a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....   e) – .....   f) – .....

Przyporządkuj literom (a, b, c, d) odpowiednie cyfry (1, 2, 3, 4, 5).

Zadanie 10. (2 pkt)

Przyporządkuj wymienione zadania podanym instytucjom ONZ.

- a) FAO
  - b) WTO
  - c) IMF
  - d) ILO
- 1) Stymuluje działania zmierzające do poprawy warunków pracy pracowników na całym świecie i tworzenia systemów zabezpieczeń społecznych.
  - 2) Zajmuje się rozwojem techniki i organizacji międzynarodowego transportu lotniczego w aspekcie bezpieczeństwa, nawigacji, meteorologii, łączności, procedur, kontroli ruchu i zagadnień prawnych.
  - 3) Do jej zadań należy przede wszystkim: popieranie międzynarodowej współpracy walutowej oraz uporządkowanych stosunków walutowych (...) udzielanie pomocy w likwidacji trudności płatniczych, wpływanie na zachowanie pożądanego stopnia płynności międzynarodowych systemów płatniczych (...).
  - 4) Jej głównym zadaniem jest liberalizacja międzynarodowego handlu dobrami i usługami, obniżanie celi i taryf, przestrzegania praw własności intelektualnej, prowadzenie wspierającej handel polityki inwestycyjnej, rozstrzyganie sporów dotyczących wymiany handlowej.
  - 5) Zajmuje się m.in. koordynacją walki z głodem na świecie.
- a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....

Zadanie 11. (2 pkt)

Przyporządkuj odpowiednie biogramy do imion i nazwisk twórców nowożytnych idei.

- a) Michaił Bakunin
  - b) Claude Henri de Saint-Simon
  - c) Fryderyk Engels
  - d) Aleksander Hercen
- 1) Francuski filozof, historyk, myśliciel społeczny; jeden z głównych przedstawicieli socjalizmu utopijnego.
  - 2) Współtwórca ruchu ideowo-politycznego, dążącego do jedności ludności słowiańskiej w Europie.
  - 3) Rosyjski rewolucjonista; jeden z twórców anarchizmu, usunięty z I Międzynarodówki, 1872 założył międzynarodówkę anarchistyczną.
  - 4) Zwolennik koncepcji konfliktowej struktury społecznej. Według niego społeczeństwo składa się z wzajemnie zwalczających się klas społecznych.
  - 5) Twórca doktryny społeczno-ekonomicznej, ukształtowanej ostatecznie w XIX w., zakładającej łączenie sprzecznych interesów grup społecznych zorganizowanych w korporacjach. tj. w zawodach.
- a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....

Zadanie 12. (2 pkt)

Przyporządkuj postaciom wydarzenia.

- a) Henryk VIII
- b) John Lock
- c) Niccolo Machiavelli
- d) Tomasz Morus

- 1) Jest uważany za prekursora socjalizmu utopijnego.
- 2) Twierdził, że cel uświęca środki.
- 3) Twierdził, że własność prywatna to przyrodzone prawo człowieka.
- 4) Ogłosił się jako pierwszy głową kościoła w Anglii.
- 5) Propagował islam.

a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....

Zadanie 13. (2 pkt)

Połącz w pary.

a) Adam Michnik	1) „Gruba kreska”
b) Mieczysław Rakowski	2) Zamordowany przez służby Bezpieczeństwa
c) ks. Jerzy Popiełuszko	3) Ostatni I Sekretarz PZPR
d) Tadeusz Mazowiecki	4) Gazeta Wyborcza
	5) Rzeczpospolita

a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....

Zadanie 14. (2 pkt)

Przyporządkuj podanym urządům państwowym odpowiednie zadania.

- a) Prezydent RP
- b) Marszałek Sejmu
- c) Premier
- d) Minister

- 1) Kieruje odpowiednim resortem (np. skarbu, sprawiedliwości, edukacji narodowej i sportu)
- 2) Reprezentuje Parlament na zewnątrz
- 3) Tworzy projekt ustawy budżetowej
- 4) Zwołuje Radę Gabinetową
- 5) Kieruje i koordynuje prace Rady Ministrów

a) – .....   b) – .....   c) – .....   d) – .....

Zadanie 15. (1 pkt)

Uzupełnij poniższe zdanie.

Budżet Państwa jest to 1) ....., zawierający zestawienie
2) ..... i 3) ..... rządowych związanych
z realizacją przyjętej polityki społecznej i gospodarczej.

Zadanie 16. (2 pkt)

Uzupełnij poniższe zdania.

Na początku lat dziewięćdziesiątych, w trakcie tworzenia wspólnego rynku, państwa EWG podjęły decyzję o podjęciu kolejnych działań prowadzących do wyższej formy integracji, jaką jest unia ekonomiczna i 1) .....

Decyzje w tej sprawie podjęto podczas konferencji szefów rządów w Holandii w miejscowości 2) .....

Przyjęto tam dokument o nazwie: Traktat o 3) ..... . Do jego najważniejszych postanowień należy utworzenie Unii Politycznej oraz 4) ..... i Walutowej. Dokument po ratyfikacji przez parlamenty wszedł w życie 1 listopada 5) ..... roku.

Zadanie 17. (2 pkt)

Wyjaśnij następujące terminy:

1. globalizacja

.....
.....
.....
.....

2. prywatyzacja

.....
.....
.....
.....

Zadanie 18. (2 pkt)

Napisz krótko, w 1-2 zdaniach.

1. Wyjaśnij termin absolutorium.

.....
.....
.....
.....

2. Kto występuje z wnioskiem o udzielenie bądź odmowę udzielenia absolutorium?

.....
.....
.....
.....

Zadanie 19. (2 pkt)

Wymień trzy funkcje parlamentu.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 20. (2 pkt)

Wymień cztery zadania powiatu.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Zadanie 21. (2 pkt)

Uzupełnij poniższe zdania:

W Polsce 1) ..... prawo wyborcze, czyli prawo wybierania, mają osoby posiadające obywatelstwo 2) ....., które do dnia wyborów ukończyły 3) ..... lat, a bierne prawo wyborcze, osoby, które do dnia wyborów ukończyły 4) ..... lat. Nie mają tego prawa osoby pozbawione praw wyborczych orzeczeniem 5) ..... z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju umysłowego.

Zadanie 22. (10 pkt)

Przeczytaj fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i wykonaj podane poniżej polecenia.

Art. 228.

1. W sytuacjach szczególnych zagrożeń, jeżeli zwykłe środki konstytucyjne są niewystarczające, może zostać wprowadzony odpowiedni stan nadzwyczajny: stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej.

2. Stan nadzwyczajny może być wprowadzony tylko na podstawie ustawy, w drodze rozporządzenia, które podlega dodatkowemu podaniu do publicznej wiadomości.

3. Zasady działania organów władzy publicznej oraz zakres, w jakim mogą zostać ograniczone wolności i prawa człowieka i obywatela w czasie poszczególnych stanów nadzwyczajnych, określa ustawa.

4. Ustawa może określić podstawy, zakres i tryb wyrównywania strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela.

5. Działania podjęte w wyniku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego muszą odpowiadać stopniowi zagrożenia i powinny zmierzać do jak najszybszego przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa.

6. W czasie stanu nadzwyczajnego nie mogą być zmienione: Konstytucja, ordynacje wyborcze do Sejmu, Senatu i organów samorządu terytorialnego, ustawa o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej oraz ustawy o stanach nadzwyczajnych.

7. W czasie stanu nadzwyczajnego oraz w ciągu 90 dni po jego zakończeniu nie może być skrócona kadencja Sejmu, przeprowadzone referendum ogólnokrajowe, nie mogą być przeprowadzane

wybory do Sejmu, Senatu, organów samorządu terytorialnego oraz wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, a kadencje tych organów ulegają odpowiedniemu przedłużeniu. Wybory do organów samorządu terytorialnego są możliwe tylko tam, gdzie nie został wprowadzony stan nadzwyczajny.

Art. 230.

1. W razie zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 90 dni, stan wyjątkowy na części albo na całym terytorium państwa.

2. Przedłużenie stanu wyjątkowego może nastąpić tylko raz, za zgodą Sejmu i na czas nie dłuższy niż 60 dni.

Art. 231.

Rozporządzenie o wprowadzeniu stanu wojennego lub wyjątkowego Prezydent Rzeczypospolitej przedstawia Sejmowi w ciągu 48 godzin od podpisania rozporządzenia. Sejm niezwłocznie rozpatruje rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej. Sejm może je uchylić bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Art. 232.

W celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia Rada Ministrów może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 30 dni, stan klęski żywiołowej na części albo na całym terytorium państwa. Przedłużenie tego stanu może nastąpić za zgodą Sejmu.

Art. 233.

1. Ustawa określająca zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanu wojennego i wyjątkowego nie może ograniczać wolności i praw określonych w art. 30 (godność człowieka), art. 34 i art. 36 (obywatelstwo), art. 38 (ochrona życia), art. 39, art. 40 i art. 41 ust. 4 (humanitarne traktowanie), art. 42 (ponoszenie odpowiedzialności karnej), art. 45 (dostęp do sądu), art. 47 (dobra osobiste), art. 53 (sumienie i religia), art. 63 (petycje) oraz art. 48 i art. 72 (rodzina i dziecko).

2. Niedopuszczalne jest ograniczenie wolności i praw człowieka i obywatela wyłącznie z powodu rasy, płci, języka, wyznania lub jego braku, pochodzenia społecznego, urodzenia oraz majątku.

3. Ustawa określająca zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej może ograniczać wolności i prawa określone w art. 22 (wolność działalności gospodarczej), art. 41 ust. 1, 3 i 5 (wolność osobista), art. 50 (nienaruszalność mieszkania), art. 52 ust. 1 (wolność poruszania się i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej), art. 59 ust. 3 (prawo do strajku), art. 64 (prawo własności), art. 65 ust. 1 (wolność pracy), art. 66 ust. 1 (prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy) oraz art. 66 ust. 2 (prawo do wypoczynku).

A. [0-2 pkt] Napisz w 1-2 zdaniach, w jakich okolicznościach można wprowadzić stan wyjątkowy.

.....

.....

.....

.....

B. [0-3 pkt] Wymień wolności obywatelskie, jakie mogą być ograniczone w okresie stanu wyjątkowego.

.....

.....

.....

.....

C. [0-2 pkt] Kto i na jaki okres może wprowadzić stan wyjątkowy?

.....
.....
.....
.....

D. [0-1 pkt] Czy w trakcie trwania stanu wyjątkowego można dokonać zmian w ustroju państwa? Podaj odpowiednie artykuły.

.....
.....
.....
.....

E. [0-2 pkt] Kto w celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej może wprowadzić na czas oznaczony nie dłuższy niż 30 dni stan klęski żywiołowej i za czyją zgodą może nastąpić przedłużenie tego stanu?

.....

Zadanie 23. (10 pkt)

Na podstawie danych odpowiedz na pytania.

Poniższe dane obrazują wyniki ankiety przeprowadzonej na zlecenie Gazety Wyborczej. Respondenci mieli udzielić informacji na temat wad i zalet Polski Ludowej. Wykres nr 1. „Co nam się nie podoba w Polsce Ludowej?”

system polityczny	59%	
brak swobód obywatelskich, upolitycznienie życia, propaganda	24%	
rządy komunistyczne	11%	
stan wojenny	11%	
stosunki z ZSRR, powstanie Układu Warszawskiego i RWPG	8%	
działalność SB i UB, łamanie praw człowieka	7%	
represje wobec strajkujących i opozycji, pacyfikacja kopalni Wujek	5%	

Źródło: Gazeta Wyborcza, 22 lipca 2004 r.

Wykres nr 2. „Co nam się podoba w Polsce Ludowej?”

brak problemów z pracą i życiem codziennym	43%	
brak bezrobocia	37%	
poziom życia „biednie było ale dało się przeżyć”	12%	
łatwość zdobycia mieszkania	5%	

Źródło: Gazeta Wyborcza, 22 lipca 2004 r.

A.

1. [0-2 pkt] Wypisz trzy cechy PRL, które zostały uznane za negatywne przez największą grupę respondentów.

.....
.....
.....

2. [0-2 pkt] Wypisz trzy cechy PRL, które zostały uznane za pozytywne przez największą grupę respondentów.

.....
.....
.....

- B. [0-3 pkt] Wymień trzy czynniki statusu społecznego, które Twoim zdaniem wpływają na zróżnicowanie oceny PRL przez Polaków.

.....
.....
.....

- C. [0-3 pkt] Uzasadnij krótko wpływ jednego z wybranych czynników wskazanych w poleceniu B na ocenę PRL.

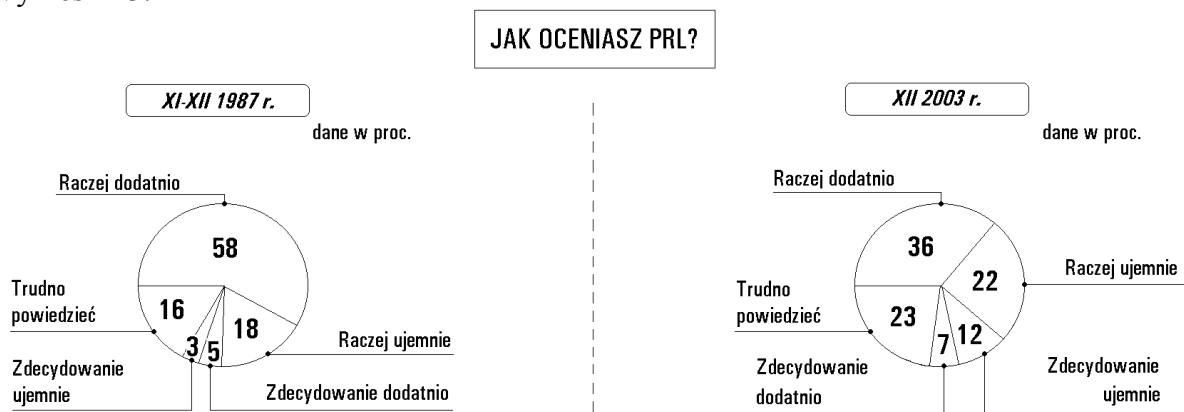
.....
.....
.....

Zadanie 24. (11 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonymi niżej materiałami i wykonaj polecenia.

Poniższe dane obrazują wyniki badań przeprowadzonych przez CBOS i Pentor. Respondenci mieli dokonać oceny okresu PRL.

Wykres nr 3.

Źródło: 1987: CBOS (próba reprezentatywna - 1374 osoby), 2003: ISP PAN, Pentor (próba 800 osób)

Źródło: Gazeta Wyborcza, 22 lipca 2004 r.

- A. [0-2 pkt] Zanalizuj, jak zmieniła się ocena PRL w opinii respondentów między rokiem 1987 a 2003?

.....
.....
.....

B. [0-2 pkt] Napisz, jakie wskazania respondentów uległy największym zmianom procentowym w latach 1987-2003. Podaj przykłady:

- największego wzrostu .....
- największego spadku .....

Tekst nr 1.

Apel Komitetu Obrony Robotników do społeczeństwa i władz PRL

1) Robotniczy protest przeciwko wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy niemal całego społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania. 2) W Ursusie, Radomiu i innych miastach bito, kopano i masowo aresztowano demonstrantów. 3) Najszerzy zasięg miało wyrzucanie z pracy, co obok aresztowań szczególnie uderzyło w rodziny represjonowanych.

4) Stosowanie represji z reguły związane było z łamaniem prawa przez organa władzy. 5) Sądy wydawały orzeczenia bez materiału dowodowego, z pracy wyrzucano naruszając przepisy Kodeksu Pracy. 6) Nie cofnięto się przed wymuszaniem przemocą zeznań. 7) Postępowanie takie nie jest niestety u nas nowością. 8) Wystarczy przypomnieć bezprawne represje, które spadły na sygnatariuszy listów protestujących przeciwko zmianom w Konstytucji: niektórych wyrzucano z pracy, uczelni, bezprawnie przesłuchiowano, szantażowano. 9) Od dawna jednak represje nie były tak brutalne i masowe jak ostatnio. 10) Po raz pierwszy od wielu lat aresztowaniom i przesłuchaniom towarzyszy terror fizyczny.

11) Ofiary obecnych represji nie mogą liczyć na żadną pomoc i obronę ze strony instytucji do tego powołanych, np. związków zawodowych, których rola jest żałosna. 12) Pomocy odmawiają też agendy opieki społecznej. 13) W tej sytuacji rolę tę musi wziąć na siebie społeczeństwo, w interesie którego wystąpili prześladowani. 14) Społeczeństwo bowiem nie ma innych metod obrony przed bezprawiem jak solidarność i wzajemna pomoc.

15) Dlatego niżej podpisani zawiązują Komitet Obrony Robotników w celu zainicjowania wszechstronnych form obrony i pomocy.

C. [0-3 pkt] Po przeczytaniu Tekstu nr 1, wypisz numery zadań, w których ukazane zostały fakty i opinie.

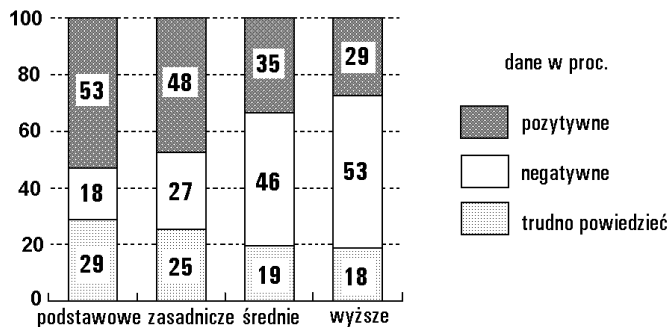
- fakty – .....
- opinie – .....

D. [0-1 pkt] Na podstawie wykresu nr 4, określ, jakie wykształcenie dominuje wśród większości osób negatywnie oceniających PRL?

Poniższe dane obrazują wyniki badań przeprowadzonych przez ISP PAN i Pentor. Respondenci mieli dokonać oceny okresu PRL. Pod uwagę wzięto poziom wykształcenia respondentów.

Wykres nr 4.

OCENA OKRESU PRL-u według WYKSZTAŁCENIA

Źródło: ISP PAN i Pentor, próba 800 osób (listopad-grudzień 2003 r.)

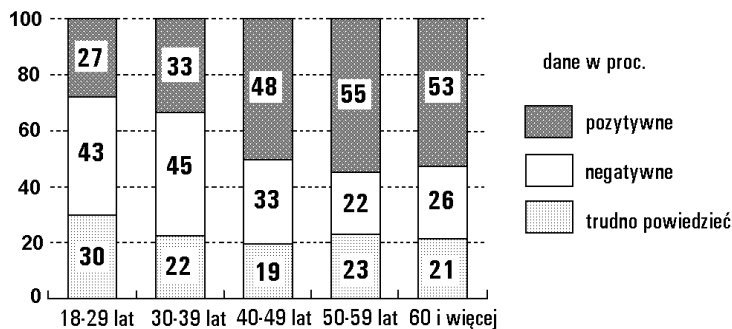
Źródło: Gazeta Wyborcza, 22 lipiec 2004.

E. [0-3 pkt] Zinterpretuj przedstawiony poniżej wykres. Na podstawie analizy wyciągnij wnioski i napisz dlaczego część ankietowanych ocenia pozytywnie PRL. Podaj cztery argumenty.

Poniższe dane obrazują wyniki badań przeprowadzonych przez ISP PAN i Pentor. Respondenci mieli dokonać oceny okresu PRL. Pod uwagę wzięto wiek respondentów.

Wykres nr 5.

OCENA OKRESU PRL-u według WIEKU

Źródło: ISP PAN i Pentor, próba 800 osób (listopad-grudzień 2003 r.)

Źródło: Gazeta Wyborcza, 22 lipiec 2004.

Brudnopis